

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: SCHÄFFER SÁNDOR.

Laptulajdonos: A „Népnevelők Budapesti Egyesülete.”	Kiadó: „HUNNIA“-nyomda, VI., Szerecsen-u. 65.
Megjelenik a lap minden szombaton. ELŐFIZETESI ÁRA: Egész évre. 4 frt Fél évre. 2 „ Negyed évre. 1 „ Pályázatokat és egyéb hirdetéseket petit soron- kint 10 krral számítunk. — Kéziratokat nem küldünk vissza. —	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz: Dohány-utca 65. sz. alá küldendők. Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz: „HUNNIA” Kő- és könyvnyomda-intézethez: (VI., Szerecsen-utca 65. sz. alá) küldendők.

Áldozzunk Rökk Szilárd emlékének!

Szomorkodó pályatársam, ki ma a halottak csöndes birodalmában nyugovó szeretteid emlékének kesergő szivedben forró könyeket szentelsz; kinek fogékony lelkét a mai napon méltóképen szállja meg az elhunyt jeleseink elvesztése fölötti fájdalom gyászos érzése: állj meg velem egy elmélkedő percre, állj meg és áldozz a mi közös bánatunkból velem együtt egy kegyeletes forró könyecseppet annak a nagy és nemes léleknek az emlékére, ki immár a jobb hazában várja a feltámadás dicső napját, s a kire ma és mindenkoron hálatelt szívvel gondolnak a szülőlködők ezrei, a művelődés terjesztése körül buzgólkodók nagy serege s ezek között első sorban a székes főváros igénytelen néptanítói!

Állj meg, bánatos pályatársam, mert akinek fájdalmas könyeinkből a mai ünnepen egy tiszta, forró cseppel áldozni tartozunk, annak áldó szelleme üdvöt árasztó anygalképen itt lebeg ma is közöttünk, hogy hivatásunk magasztosságának tudatára ébreszsen, s nemzetnevelő nagy munkánk hü és lelkes teljesítésére ösztönözzön.

És álljatok meg, és merüljete el velem együtt áhitatos elmélkedésbe mind, kiknek e nagy szellem jószágos gondoskodásából oly fejlődmi módon kijutott, mert hisz oly gyéren vannak még ma is, kiknek hazafias nagy ténykedések értékét és becsét mérlegelni, állástok és tekintélyetek súlyát elismerni, s anyagi jólléteitek fokozásán fáradozni lelkük nemes indulatai közé tartozik.

Hogy ő, a dicső emlékü emberbarát, mindezt tudta, érezte és átérette, fényesen igazolja az élete alkonyatán tett nemes rendelkezése, melylyel becsülettel szerzett földi javainak tekintélyes nagy részét, reánk, nyomasztó bajaink enyhítésére, szorultságunk eloszlására hagyományozta, székesfővárosi tanítótársaim!

Áldott legyen ezért, áldott mindörökké az emléke a néhai jó Rökk Szilárdnak, a mi nemesen érző, fenköltén gondolkodó jó Atyánknak,

ki emberséges nagy szívének gazdag kínese házát oly igazi bőkezűséggel nyitotta meg számunkra, s a ki ezzel a tanítói név és tanítói működés fontossága iránt oly határtalan elismeréssel s tisztelettel adózott, a minőnek pártját a történelmi feljegyzésekben hasztalan keressük.

A hálaérzet gyakorlására, a vett jök méltó elismerésére oktattuk mi, tanítók, az őrző gondjainkra bizott ifjú nemzedéket nap-nap után. Ez képezi erkölcsnevelési eljárásunknak egyik legfőbb törekvését, egyik legsarkalatosabb pontját, szemelőtt tartván azt a régi, de igaz állítást, hogy a hálátlanság a legrútabb bűn.

Mi, a kik ennek kerülésére neveljük a zsenge ifjúságot, lehetetlen, hogy magunk essünk bele e hibába: lehetetlen, hogy a fejedelmi jótéményért — melynek nagysága csak a napokba rezgettette meg szívének érzékeny húrjait, — őszinte, igaz hálánk, bensőségteljes kegyeletünk impozáns kifejezésével ne adózzunk a porladó nagy emberbarát magasztos emlékének, ki nemes életének egyik legszebb feladatául embertársai javának s a kulturális törekvéseknek előmozdítását tüzte maga elé.

Jertek hát, édes jó ügytársak, kiket az a kialudt nemes szív oly magasztos gondjaiban részesített, jertek, s gyújtsuk lángra a mai kegyeletes szent napon a szívéünkben fakadt hálaérzet szunynnyadó szikráját, lobogjon az Vestatüzként magasan és kiolthatatlanul az ő dicső emléke fölött, — egy testté, egy lélekké olvadtan küldjünk imaszerű hála fohászt a mindenség Urához, a miért ez önzetlen, nemeslelkű férfiút — hogy jót és üdvöset miveljen — nekünk elküldötte: — azután fűzzük koszorúba áradó lelkünk soha nem hervadó virágait, s dicsfény gyanánt övezzük vele az ő nagy nevét, hogy miként az égen megjelent tűzoszlop folyton szemünk előtt ragyogjon, hazafias, lelkes tevékenységre buzdítva jöra való vágyainkat.

De ne érjük be még ezzel, szeretett jó pályatársaim!

Boldog emlékü Röck Szilárdnak velünk szemben tanusított fenomenális atyai gondoskodása nagyobb, kiterjedtebb és állandóbb megemlékezést érdemel! Rajtunk múlik csak, hogy reá való kegyeletos emlékezésünk maradandó legyen! Szervezkedjünk tehát és alakítsuk meg a „*Székesfőv. tanítók Röck Szilárd bizottságát*“, melynek egyedüli feladata és létcélja a nemes cselekedetekben kivált emberbarát emlékének a székes főv. tanítók körében leendő hűséges ápolása legyen.

Ez a bizottság egyénileg csekély anyagi hozzájárulásokkal minden nehézség nélkül létrejöhet, s fenntartásának költségei alól ne vonja ki magát a székes főv. tanítóságának egyetlen tagja se! Mert jól meggondolandó, hogy néhai Röck Szilárd hatalmas alapítványának az anyagi értéken kívül főlemelő *erkölcsi* értéke is van, a mely amannál még jobban megbecsülendő, mivel abból mindnyájunknak egyaránt kijut.

A létesítendő Röck Szilárd-bizottság egyik legszebb ténykedése lenne annak az évenkénti *emlék-ünnepnek* a rendezése, melyet megboldogult jöltevőnk halálozási napján (szeptember 25.) tartana az összes fővárosi tanítóság részvétele mellett a nagy emberbarát érdemeihez s emlékéhez méltó keretben és megfelelő diszszszel.

A bizottság a befolyó csekélyke tagdíjak egy részéből évről-évre

50 — 50 frt pályadíjat tűzne ki az emlékünnepen elszavalandó *ódára* másrészt az ugyanakkor előadandó, s a nagy emberbarát életét és érdemeit méltató *emlékbeszédre*, melyeknek kinyomatásáról, s a késői nemzedékek számára leendő megőrzéséről szintén gondoskodnék.

Feladatai közé tartoznék még a bizottságnak a nemes jöltevő örök *nyugvóhelyét* évente halottak napján testületileg felkeresni, s azt a tanítósg hálája fejében rövid beszéd kíséretében *megkoszorúzni*; s végül arról gondoskodni, hogy nh. Röck Szilárd *arcképét* kellő időben *megfestesse* s azt alkalmas helyen utódaink számára elhelyezze.

Mindezek odavetett gondolatok csupán, édes pályatársaim. Lehet, hogy sokat mondtam; lehet, hogy keveset, — de nem kivihetlent! Irányítóknak, azt hiszem, ennyi elég. Józan gondolkodástok, melyet ez esetben a hálára kötelezett szív is sugalmaz és irányít, mindenesetre helyes megállapodásra fog jutni szerény javaslasomat illetőleg, melyet nekem is az emberül érző szívem, az önzetlen nagy emberbarát fejedelmi hagyatéka által megilletődött jóérzésem sugalt, épen ma, a halottak szent ünnepén, mindön veletek együtt kegyeletes hála érzettel gondolok néhai jó Röck Szilárdra, a székes főv. tanítók legnagyobb jöltevőjére.

Koncsek Lajos.

Olvadunk . . .

Valamikor rebellis hirben állottunk, erélyesen szót emeltünk jogainkért, ma szelidek vagyunk, mint a kezes bárányok. Igaz, hogy a símogatás kijut a számunkra, hanem a sóskenyér az még mindig nincs. Dehát ígéretik s ez nekünk tökéletesen elég arra, hogy kísérleteket tegyünk a négy lábon való járásra. Tudjuk, hogy ez a művészi produkció nem szép, de azt gondoljuk, hogy hasznos. De vajjon hasznos-e?

Én kételkedem benne.

Egy német közmondás azt tartja, hogy levett kalappal könnyű szerrel keresztül utazhatja az ember az országot. Ezt az életfilozófiát követjük mi is; állandóan a kezünkben tartjuk a kalapunk. Ha ez sokáig így tart, elfelejtjük a kalap rendeltetését; nem a fejlet fedő ruhadarabnak, hanem a kéregetés eszközének fogjuk tekinteni. Szó sincs róla, helyes és okos dolog néha követni a jó tanácsot: Jancsi kapd le a süveged! Hanem csak néha.

A ki mindig, kezében hordja a kalapját, olykor-olykor krajcárt kap, gyakran lenézésben, szánalomban részesül, néha a kutyát uszítják rá.

A „kézben a kalappal“-fajta életbölcseesség a „Wanderbursch“-nak készült. Mi nem vagyunk Wanderburschok, mi magyar néptanítók vagyunk. Mi nem Istenért Isten nevében kérjük a jobblétet; az elismerést, hanem *munkánk* ellenértéke fejében. Jussunk van felemelt fővel járni az emberek között. S hogy még sem tesszük, hibázunk, vétkezünk önmagunk s azon társadalmi rétegek ellen, a melyeknek jó példát kellene adnunk,

Elkövetjük a vétket, de van mentségünk; az a mentségünk, hogy jóhiszeműleg járunk el. Azt gondoljuk, javára válik úgy az egész karnak, mint az egyeseknek az olvadozás. Pedig nem így van. A sirás-rivás és a hizelgés a gyermek fegyvere. Ki veszi komolyan a gyermeket?

Férfiak volnán', el kellene dobnunk a gyermek fegyverét.

A olvadozás keveset hoz a konyhára s a mit hoz, megalázó módon hozza. Nem könyörületre, nem számalomra van szüksége, a magyar tanítósnak, hanem komoly számba-vételre és pedig nemesak akkor, a midőn valami világboldogító vesszőparipáról van szó, hanem mindig, állandóan.

Hogy ennyire „megjavultunk“, van annak még egy másik oka is. Ez a kor anyagias iránya. Mindenki boldogulni akar és pedig hamarosan. Ma élet-bölcsesség hizelkedni annak, a kitől valamit várunk, vagy várhatunk. Innét az ember-istenítésnek az az undort keltő nyavalyája, melyhez fogható a római birodalom végnapjai óta nem mutat fel a történet.

Nem csudálom, hogy az olvadozásban mi sem akarunk elmaradni a világtól, hiszen ebben a világban élünk mi is. Hanem azon már csudálkozom, ha nagyon jól éreznök magunkat ebben az olvadó állapotban. És, hála Istennek, jelek mutatkoznak, a melyekből arra következtethetünk, hogy a közelebbi jövőben ruhának fogjuk használni a kalapot. E jelek a *Kaszinó* láthatárán tűnnek fel. Figyelünk. Érdeklődéssel várjuk a további fejleményeket.

X.

A z á b r á z o l á s

(mint az iparostanone-iskolai szakrajzolás módja.)

Irta: Szabó Lajos.

Semmi kétség sem fér ahhoz, hogy az alsó-foku iparostanone-iskolákban a szakszerű rajzolást helyesen csakis az ábrázolás alapján lehet sikerrel eltanítani.

Mert mire akarjuk képesíteni növendékeinket?

Nem-e arra, hogy valamely szakmájába vágó dolgot különféle nézetek és metszetekben érthetővé tudjon tenni?

Erre pedig a minták (előlapok) után való rajzolás nem képesítheti a tanoncokat. De még a táblán való előrajzolás sem pótolja a modellek után való rajzolást, mely eljárás elvégre is csak módszertanilag különbözik a másolástól.

Az ábrázolás tanítása az iparostanone-iskolában az egyedüli mód, a melylyel a helyes szakrajzolást elérhetjük. Ebből nyilvánvaló, hogy a mértani anyag, melyet az iparostanone-iskolák felölelnek bizonyos projekció irányban tanítandó. Ezzel azt hiszem megjelöltem azon álláspontot is, hogy miként kívánom a projekció tanítását az alsó-foku iparostanone-iskolákban elérni.

Hiszen köztudomású tényt konstatalok akkor, amikor kimondom, hogy bizon kevés kivétellel roppant heterogén, gyaatra tanuló-sereg tölti meg a mi iparostanone-iskolaikat. Ezen különböző képzettség különösen a rajzolásnál szembeötlő. Némely iparostanone-iskolánál 15—20, sőt néhol 25 százalék nem tud rajzolni. Viszont a jó rajzolóok száma sem több 14—20 százaléknál. A többi nagyon is középszerű rajzó. És így csakis az ábrázolással érhetjük el azt, hogy minden iparostanone, még azok is, a kik nem tudtak rajzolni, 1—2 év mulva a szakrajz-csoportokba kerülhetnek.

Erre való tekintettel más államok népiskoláiban (különösen Német- és Angolországban) a projekcio geometriát tanítják, míg nálunk a leíró mértan a népiskola tananyaga.

Az ábrázolás szerintem a leíró mértannal karöltve már az ipariskola előkészítő osztályában tanítandó, természetesen menten minden tudományos színezettől. (Tudományos projekcio, Axonometria, egyenközü és központi projekcio). Elvem ez: ábrázoltassunk a tanulókkal mentül többet, vagyis igyekezzünk az ábrázolást gyakorlat által elsajátíttatni, miután valamely tudományos rendszerrel úgy sem bírjuk őket erre képesíteni.*)

Erre a célra legalkalmasabbnak találom, ha fehér drótminták után rajzoltatunk. Pl. a következő sikkat: négyzet, téglány, háromszög, rombusz, sokszög, kört különféle képsikkban. Első képsik: szöget verek a fekete iskolatáblába s ráakasztom ezeket a fehér drótidomokat. Lerajzoltatom a tanulókkal. Két képsik: eléje akasztom egy hosszabb kiálló szögre ugyanazt az idomot. Lerajzoltatom. Rajzolás ferde sikkról: főakasztok egy drótidomot, kimozdítom a táblát függélyes helyzetéből. Lerajzoltatom. Vagy kiteszem a fehér drótmintát az állványra a fekete tábla elé és a szemtől ferde képsikkba helyezem. Ezt is lerajzoltatom.

Ennyi rajzolás után a testek ábrázolása is könnyebb lesz. A testek szintén fehér drótmintákból valók és különféle állásból rajzolandók. Előlnézet, oldalnézet, fölülnézet, függélyes és vízszintes metszet megmagyarázandó és mindenkor lerajzolandó.

Nagyon természetesnek fogja mindenki találni, hogy a kubusz után mindazon szakszerű modelleket fogjuk ábrázoltatni, melyek a kubuszhoz hasonlóak, a henger után pedig azokat, a melyek a hengerhez hasonlóak.

Igy aztán a szakszerű rajzolásba való átmenet semmiféle nehézségbe ütközni nem fog és ha a tanulóknak meg vannak a kellő mértani előismeretei bátran fölbecsájtható a szakcsoportha.

Tehát drótmintákat az ábrázolás gyakorlásához és modelleket a szakcsoporthoknak! Mig a főváros iparostanonc-iskoláit ezekkel föl nem szereli öntudatos és eredményes szakszerű rajzolásról szó sem lehet. Mert a minták után való másolást csak szerény igyekezetnek nevezhetjük a modell-rajzolásához viszonyítva. Az élet nem rajzminták másolását kívánja az iparostól, hanem azt, hogy a mit lát, le bírja rajzolni.

Erre pedig csak is az ábrázolás képesít.

T Á R C A.

Halottak napján.

— Irta: Reisinger Gyula (Budapest). —

Csipős őszi szellő süvit végig a dérésipte lombokon s a sárgult levelek aláperegnek a száraz harasztra. A jegenyefa tetejében éhes holló károg s éles szemmel körültekint, hol lelhet prédára? Az éles károgásba belevegyült a harangnak éreszava s mint egy túlvilági-hang szeli át a

*) Még a Cavalliere-projekciót, mely különben a legnépszerűbb ábrázolási eljárásnak mondható, sem tartom olyannak, melyet iparostanonc-iskoláinkban hásszornal tanítani lehetne.

ködbe burkolt tájat. Bús-hívó hangjára ünnepi ruhába öltözött emberek zarándokolnak ki a temetőbe s arcukon meglátszik szívük mélyének rejtett bánata . . . A pusztulni induló kerteknek utolsó virágait ott viszik kezükben s szirmaikon ott rezeg a fájdalom könnyeinek fényes harmatcséppje.

A kinek szív dobog keblében, felkeresi ma a halottaknak csendes birodalmát. Hisz nem lehet köztünk senki, kinek szívét a halálnak hegyes főre meg nem sebezte volna. Ott a kereszteknek erdejében tán mi is akadunk egy sirra, melynek göröngyei alatt egy-egy kedves halottunk pihen.

Menjünk hát ki a temetőbe! Vigyük ki a kegyelet virágait szívünkben s emlékezzünk meg azokról, kik az élet viharai elől betértek már abba a biztos révbe hol:

„Nem bánt senki s nem fáj semmi.“

Csendes világ, boldog ország — hol nincs szegénység — nincs gazdagság; nincs bán és szenvedés, hol gazdag és koldus, király és alattvaló oly szépen megférnek egymás között.

Jöjjetek ki a temetőbe! Nézzétek, a sirokon pislogó mécsek dicsfényével övezik a porladó testeket s a kiállott harcoknak béreként ott díszlik a babér.

De látjátok-e ott a virágos sirok közt azt a bogáncsesal benőtt dombot, melynek tövében rongyokba öltözött gyermek zokogva térdel? Nincs ott rózsza, nem lobog gyertyafény, de a sűrűn omló könyveknek harmatja rezeg a vadvirágokon.

Atyja-anyja rég elköltözött már s bár nem élvezte a szülői szeretetnek melegét s nem érezte az anyai ajkak édes csókjait, mégis kijött, hogy itt a sírnál mondja el mindennapi fohászatát:

«Anyám! óh édes jó anyám szívem de szomorú!»

S a vadvirágok, mik az anya szívének porából nőttek ki, odahajolnak a gyermek térdei elé, hogy szirmaikkal összecsókolják a rongyok közül kibukkanó dermedt tagokat.

A fájdalomtól elbágyadt gyermek, mintha csak az anya ajkának melegét érezné, megvigasztalódik — feltörli könnyeit, tovamegy s eltűnik az ünnepi ruhába öltözött embertömeg között. — Ezek észre sem veszik, vagy ha látják is, kikerülik, nehogy suhogó selyemruhájuk hozzáérjen foszlott rongyaihoz.

Pedig talán e rongyok nemesebb szívet takarnak, mint az a bársony vagy selyem, melynek birtokosa tán azért jött ki a sirok hazájába, hogy magát ott mutogassa, vagy divatos koszorújával a figyelmet magára terelje.

Óh ne higyjétek, hogy a divatos szokásokkal leröjjük a kegyelet-adóját; a kegyelet virágainak a szív legyen a melegágya.

De ne nézzük az embereknek szokásait, hisz gyarlók vagyunk és vétkezünk. E szent ünnep sem arra való, hogy egymást bírálgassuk-hanem, hogy a holtakról megemlékezzünk.

A képzeletnek szárnyaín én is felkeresem, ott a Bakony aljában elterülő falucsának csendes temetőjét. Elborongok ott a néma sirok között s hallgatom a lomboknak titkos susogását . . .

A fehérre meszelt házaknak sövény-kéményéből felszálló kékes füst mint egy sötét fátyol lebeg felettem, hogy eltakarja előlem az égnek kék színét. A sirokat befutó borostyán között a késő őszenek utolsó virágai diszlenek, hogy ott hervadjanak el a holtaknak porain.

Kutatok-kutatok a virágos halmok között, míg szemem egy koszorukkal elborított sirnál megakad.

Nyugtalan lelkem megpihen a sir tövénél s mereng-mereng a multakon . . .

Mikor még ott laktam e csendes faluban e temetőnek árnyékos fái között volt az én menhelyem. Innét hallgattam a nyári napnak csendes alkonyán, mikor a hegyek közé térő napnak utolsó sugarai pirosra festették az égnek azurját, az erdő pagonyjában fészkelő fülemülének zengő énekét s ide menekültem akkor, midőn szívemet a bánat ólomsúlya nyomta . . .

A zavartalan néma csendben oda borultam egy fekete fejfára s könnyeimmel öntöztem a fakadó bimbókat, s a kiomló könnyek mintha könnyítettek volna szívemnek terheim, megkönnyebbülve-megvigasztalódva tértem utamra. S a nyájas zefír, mely a hegyek felől kiindult este sétájára, felszárítá könnyeimet s vigasztaló hangokat susogott fülembe.

Óh higgyétek el, a temető minden szomorúsága mellett is jó vigasztaló. Hisz oly jól esik a szívnek, ha legalább a sírjával társaloghatunk annak, kit életében szerettünk.

Tanítók! Testvéreim! Öltsetek hát ti is gyászruhát s jöjjetek velem ki a temetőbe! Keressük fel sírjukat azoknak, kiket éltükben a kartársi szeretet fűzött szíveinkhez s emlékezzünk meg ő róluk a holtaknak szomorú ünnepén.

Barangoljatok velem itt csendes sirok között s elvezetlek benne-tek a temetőnek egy csendes zugába, hol egy egyszerű fejfán e nevet láthatjátok: *Tóth Béla*.

Állapodjunk meg itt egy kissé. Nézzétek a durva göröngyök közül alig nő ki egy-két virágszál, ezt sem gyengéd kezek, hanem a természet ültette bús sírhantjára. Csillogó harmatcsepp pótolja a könnyet, tavaszi napsugár övezi diécsfénnyel s csicsergő madárcák éneklék fölötte:

„Dalt érdemel, mert költő,

Könnyet, mert szeretett.

De ne zavarjuk álmait! . . . Költői lelke nyugalomra vágyott — hagyjuk őt pihenni . . .

Jöjjetek tovább! Itt van egy másik domb. Árvák veszik körül. Zokogó hangjukat elviszi a szellő távoli helyekre. A keresztre hulló könnyeiktől alig látni e nevet: *Horváth Sándor*. Atya volt, édes jó atya; kartárs volt, vezér volt, nemes és önzetlen. Árvák és kartársak közösen siratják s közös áldást mondnak porladó testére.

Menjünk, csak menjünk!

Találkozni fogunk több olyan névvel még, minek láttára megdobban a szívünk s könnybe lábad szemünk. Ott fogjuk találni *Kaszt Kálmán* — *Streiling Bertalanné*, *Bükkerti Gusztávné*, *Spannberger Alajosné* frissen ásott sírját s ott látjuk apró gyermekektől körülvéve *Nagy Lajosné* sírját, kik édes jó anyjukért kesergnek, azért az anyáért, ki oly szépen össze tudta egyeztetni szívében az iskolát, családi tüzhelyével.

Nem rég még itt jártak közöttünk s ma már csendesen pihennek sötét sirjuknak örök éjjelében.

Az est közeleg. Sötét fátyolát kezdi bontogatni, hogy elfedje vele a siri-látogatókat. Ezer és ezer pislogó mécs hinti világát az esti sötétbe, hogy kiszorítsa onnét a bús éjji homályt. A gyászolóknak zokogása közé belevegyül a temető harangjának siró esengése. hogy imára gyűjtse a hívő lelkeket. A kápolnának kisedel hajója sötétedik az emberek ruháitól s buzgó imák közt elmerülve, kéri a mindenhatót holtjaiknak nyugalmáért. Az orgonának gyászos akkordjai szakítják meg a néma csendet, s egyszerre csak a hívők dalától hangzik a temető:

„Adj Uram örök nyugodalmat nekik!”

EGYESULETEK, TESTÜLETEK

A **Budapesti Tanítótestület** október 16-án rendkívüli közgyűlést tartott a Magyar Tanítók Kaszinójában. A gyűlés főtárgya, *Rökk Szilárd* 200.000 frtos alapítványa volt. A mi Péterfy Sándorunk említette fel évekkkel ezelőtt, hogy *Rökk Szilárd*, a páratlan emberbarát, a fővárosi tanítóknak is hagyott egy nagyobb összeget, de ez csaknem feledésbe ment. Hogy mekkora az összeg és hogy hol van, azt Péterfy sem tudta. dr. *Gööz József* azonban sem időt, sem fáradságot nem kímélt, heteken át utazott, míg végre felfedezte. Majd a tanács vette kezébe az ügyet s utasította az ügyészséget, hogy az alapítványt szerezze vissza. Most már az alapítólevelet kell megszerkeszteni.

Az ügyészség felszólította a tanácsot, hogy mondjon véleményt arról, hogy a végrendeletben levő pesti tanítókon csupán a balpartiakat érti-e, vagy a budapestieket? A tanács pedig leküldte a tanítótestületnek, igen méltányosan úgy gondolván, hogy a kiket leginkább érdekel, azok határozzanak e kérdés fölött. Mivel az alapítvány kamatja öt tanító jutalmazására van szánva a végrendelet szerint s mai értéke mellett elég nagy összeg (2000 frt) jutna egyre, azt a kérdést intézi a tanács a tanítótestülethez, hogy öt vagy tiz tanító részesüljön-e egy-egy éven az alapítványban?

Szöke István elnök megnyitván az ülést, melyen vagy 70-en vettek részt, néhány kisebb tárgy elintézése után áttért a főtárgyra s a titkár felolvasta a végrendeletnek idevonatkozó részét.

Hosszabb vita után határozatott, hogy a *pesti budapesti*-nek értendő. Azután *Kurz Sámuel* azon indítványt terjesztette elő, hogy határozzon a tanítótestület afelett is, hogy vajjon a pesti tanítókon csak a *főváros által kinevezett* tanítókat érti-e, vagy az *összes Budapesten működő* tanítókat? Mert — mondá — én nem tehetem fel *Rökk Szilárd*-ról, a nagy önzetlen emberbarátról, hogy iskolafentartók, felekezetek között különbséget tett volna, s mivel a végrendeletben nincs ez világosan kitéve, azért szerintem az összes Budapesten működő tanítókat illeti az alapítvány. Az elnök határozatul ajánlja, hogy ezt bizza a tanítótestület a tanácsra.

A vita során a felszólalók ennek ellene voltak. A tanács — mondták — leküldte a két kérdést megvitatás végett, a többivel tehát egészen tisztában van s milyen hálátlanság volna, ha előzékenységeért,

most egy másik kérdéssel mi alkalmatlankodnánk a tanácsnak. Mit szólnának a felekezeti tanítók arra, hogy ha mi is kívánnánk, hogy az ő alapítványaikban mi is részesüljünk, mert hát mi sem vagyunk pogányok? Ilyen alapon kívánhatná a katolikus vallású tanító, hogy a kat. alapítványokban; a zsidó, hogy a zsidó alapítványokban; a református, hogy a református alapítványokban részesüljön.

Ezután jött a sor a legfőbb kérdésre, hogy 5 tanító kapja-e az alapítvány kamatait vagy 10? Ehhez még az elnök az igazgató-tanács azon indítványát toldotta, hogy *legalább 10*.

Ezen kérdés négy pártra talált az egyik az 5, a másik a 10, a harmadik a legalább 10 s a negyedik a 20 mellett vitatkozott.

Az *ötöt Révhegyi* kartársunk védte hatalmasan, azon elvből indulván, hogy a végrendelet *szent és sérthetetlen*. A jótékonyság személyesítője, de bármilyen végrendelkező emléke iránt is kell annyi tisztelettel viseltetniök az élőknek, hogy utolsó akaratukat híven betű szerint teljesítsék

Minke Béla eleinte az *ötöt* majd a *tízet* védte, azt fejtegetvén, hogy ha már a végrendelet pesti kifejezését budapestire változtathatjuk, akkor az 5 évből is csinálhatunk 10 évet, mert az alapítvány célja segíteni s nem meggazdagítani. A jótékonysági cél úgy is változatlan marad ha tízen kapják azt, sőt úgy még többen lesz segítve, jobban elaprózni azonban kár volna, mert azokon, a kik azon esetben elnyernek nem nagyon segítené ki a hinárból.

A *húsz* mellett *Kugler János* kardoskodott úgy gondolván, hogy jobb ma egy veréb, mint holnap egy tüzök.

A szavazás eredménye az lett, hogy az igazgató-tanács javaslatát fogadták el, mely szerint *legalább tíz* tanító részesüljön évenként az alapítványból.

Minke Béla indítványa folytán határozottatott még, hogy mindazoknak, kik ez alapítvány felfedezésében és visszaszerzésében fáradoztak, kiknek nagy részük van abban, hogy ma már szép alapítványunkhoz, melyért *Rökk Szilárd* iránt a fővárosi tanítóóság halála örökké élni fog, csak az alapító levél hiányzik, jegyzőkönyvi köszönet szavaztassék.

Még egy nagyon időszerű indítványt tett *Romhányi S.* azt kívánván, hogy a Tanítótestület halottak napján emlékezzék meg jótékony halottunkról is. Vonuljon ki testületileg s helyezzen koszorut sirjára. Az indítvány helyesléssel fogadtatott, de mivel halottak napján úgy is nagy a tolongás a temetőben, az elnök a gyűléstől meghatalmazást kér, hogy ez ügyben valamely más alkalmasabb napon intézkedhessék.

A pénztárvizsgáló bizottság megválasztása után az ülés véget ért.

„**A Budapesti (budai) tanítóegylet**“ folyó hó 21-én tartotta őszi közgyűlését a II. ker. török-utcai iskola torna-termében.

Mikor a gyűlést *Nagy László* alelnök 4 órakor megnyitotta, a tágas helyiség megtelt már színültig érdeklődőkkel. Látva ezt az érdeklődést, az ember szinte hajlandó lenne azt hinni, hogy itt valami szenzációs dolognak kell ma lejátszódnia, pedig az a képe az egyesület közgyűléseinek mindig.

Prózai ugyan a hasonlat, de azért ide írom, hogy a budai tanító egylet tagjai s a gyűlések iránt érdeklődők mind-mind kiéheztetett

inyencek, a kik ha talán egyebütt jól is laktak egygyel, s mással, de gourmandkodni ide jönnek a budai egyletbe. Hiába — a jó konyha vonz, s a budai egylet konyhájában jól főznek.

Elnöklő házigazda üdvözölte a vendégeket s megkezdődött a tálalás. Az elnöki bejelentések során nagy érdeklődést keltett Farkas József elnöknek levele, melyben elnöki tisztéről minden megokolás nélkül lemond. Szállingóztak ugyan már e kérdés körül hírek, de ezek csak fokozták a várakozásokat. És most is, hogy a dolog ténynyé vált még mindég olyan bizonytalanság, olyan, hogy úgy mondjam kételkedés uralja e kérdésben a helyzetet, a mely még csak fokozza kíváncsiságunkat s ébren tartja várakozásunkat. A gyűlésen is ez a hangulat uralkodott s Farkashoz küldöttséget menesztenek, hogy őt megtartják az egyletnek. Mégis Nagy L. alelnök, hogy a formának eleget tegyen, megemlékezett Farkas érdemeiről. Felsorolta tevékenységének főbb mozzanatait s kiemelte ennek páratlan munkakedvét, mint legfőbb biztosítékát és feltételét a siker és haladásnak. Farkas fiatal, tehetséges ember; megmutatta, hogy tud alkotni s üdvöset teremteni, bírja a munkás emberek bizalmát, ragaszkodását, s így bizony csak kárára válnék az ügynek, ha az egylettől megválna. Neki az egylet már eddig is sokat köszönhet, kötelessége hát ott maradni a kormányrúd mellett s vezetni, felyirágoztatni az egyletet. A gyűlés első érdemleges tárgya volt *Hajós Mihály* felolvasása a következő tárgyról: „Buda sz. kir. főváros iskolái az 50—60-as években.“

Hajós eleven tolla s mindenre kiterjedő figyelme $\frac{3}{4}$ órán át kötötte le figyelmünket. Vonzó, magvas, előadásáért, meg azért a nagy fáradságos és utánjárást igénylő adatszerzéseért a közgyűlés erősen megéljenezte. E felolvasással kapcsolatban Hajós indítványt is nyújtott be arra nézve, hogy az iskolai kronikák megírása ügyében írjon fel az egylet a tanácshoz, hogy az rendelje el, hogy a közs. iskola vezetője vagy a testület egyik megbízottja rendes krónikát vezessen s azt az év végén az iskola levéltárába helyezze.

Hajós kutatásai s a munkájához szükséges adatok szerzése közben egy fontos fölfedezést is tett s erre a dologra nézve is indítványt terjesztett be, mely következőkép hangzik:

„Utasíttassék a vál., hogy a mellékelt alapítványi oklevelet, melyet 1815-ben *Marczibányi* István alapított budai tanítók jutalmazására, de melynek kamatait évtizedek óta nem adta ki a főváros — tanulványozva, kérdést intézzen Budapest szfv. tanácsához, hogy ez alapítvány kamatai hova fordítottak s hogy esetleg a szükséges lépéseket meg is tegye, hogy ez alap eredeti rendelkezés szerint használtassék fel. Az esetleges kiadások előre is utalványoztatnak“.

Leirhatlan lelkesedéssel üdvözölték Hajóst, kutatásának eredményével s indítványával együtt. Az alapítvány kamatai, ma, körülbelül 220 frtot adnak.

Az indítványt kiadta a közgyűlés a választmányak, Hajósnak pedig gratuláltak.

A második fogást *Rákos* István találta föl. „Az elemi iskolai rajzoktatásról“ beszélt. Szabad előadását a következő vitapontokon építette fel. Vitapontok: 1. Egy mintalapon csak egy minta legyen. —

2. A minták legyenek olyanok, hogy azon a kezdő rajzoló is teljesen tájékozhatta magát annak helyes megkezdését, folytatását és befejezést illetőleg. — 3. Minden mintalap két példányban legyen meg; az egyik módszeres feldolgozásban, a másik pedig részben vagy egészben a nélkül. — 4. A mintalapokon a mintának különböző méretű kisebbitései is legyenek. — 5. A mintalapok a rajzlapokkal egyenlő alakúak, de nem egyenlő nagyságúak legyenek. — 6. A mintalapokkal együtt a rajzlapok is — osztályonként — fokozatosan nagyobbak és nagyobbak legyenek. — 7. A mintalapok kisebb méretűek legyenek. — 8. A mintalapokon útbaigazító jegyzetek is legyenek. — 9. Szabad-e az elemi iskolában természeti tárgyakat rajzoltatnunk? — 10. Mely módszer segíti a gyermekket a rajzban önállóságra?

Legelsőnek a kérdéshez, Böngérfy J. szólott. Iszonyú rossz kedve volt Böngérfynek, neki esett az előadásnak, mint a pusztító fergeteg. Nagy hévvel szólott a kérdéshez a tekintetben, hogy mintalapokat ne adjunk a gyermek kezébe; a rajztanítás a népiskolában legyen csak tömegtanítás, keletkeztessük a táblán a mintát a gyermek szeme előtt, úgy, mint azt az írás tanításánál tesszük az egyes betűkkel.

Szabó Lajos csatlakozott Böngérfy nézetéhez s azután pontról-pontra kritika tárgyává tette a vitakérdést s szakavatottságával tanúságosan foglalkozott a rajz tanításával. Az első vitapontot elfogadta; a második pontot, ha az a tanítónak szól — nem fogadja el; a 3-ik pontot csak az V—VI.-ban tartja helyesnek, de nem minden fokon; methodikai jegyzeteket nem tart a gyerek kezébe valónak. A természeti tárgyak rajzolását illetőleg, előadóval ellenkező véleményen van, mert ő okvetlenül óhajt természeti tárgyakat rajzoltatni.

Még az előadó élt zárószavával, melyben felfogását vitapontjait illetőleg Böngérfyvel és Szabóval szemben védelmezte.

Végül elnök köszönetet mondott Rákos előadásának, hogy ily tanulságos vitára adott alkalmat. A közgyűlés előadót megéljenezte.

Az egylet vagyoni állapota: 6580 ft 2 kr. Ezzel a gyűlés tárgysorozata kimerítettett s most következett az indítvány, mely általános lelkesedést keltett. Ez indítványozó Bárány Zsigmond volt, ki a következő indítványt terjesztette a közgyűlés elé:

Tisztelt közgyűlés! Egyesületünk választmányának legutóbb tartott ülésén egy indítványt voltam szerencsés előterjeszteni, annak reményében, hogy a választmány ezt egyhangulag magáévé teszi s mint ilyent fogja a t. közgyűlés elé terjeszteni. E reményemben nem csalatkoztam s most a választmány megbízásából, mint annak indítványát terjesztem a legnagyobb örömmel a t. közgyűlés elé.

T. közgyűlés! Oda fordítok egyesületünk történelmének első lapjaira; — a kor szellemének élénk nyomát látom e lapokon. — A legnagyobb magyar jóslatának beteljesedését nem hiu ábrándnak tekintik csupán, hanem a megvalósulás előjeleit üdvözli mindenki. — Dicsfénytől övedzeten ragyog minden igaz honfi előtt e jóslat: „Magyarország nem volt, hanem lesz!” Uj élet pezsdül a társadalom minden rétegében, mert alkotmányos életük meggyökeredzett a kiegyezésben.

Nincs vesztegetni való idő; — a mulasztásokat pótolni kell s a

munkából vegye ki részét minden igaz magyar! — E jelszó hangzik Kárpátoktól Adriáig.

Egy lelkes kis csoport verődik össze, kik megértik a kor intő szövegét s az együttműködésre vérszerződést kötnek.

Kik ők?? A felvilágosodás szerény fáklyavivői, az úr szöllőjének csendes munkásai. — Megalkotják a melegágyat, melyben a magyar nemzeti közművelődés palántáját ápolgatják s ültetik át ama nagy kertbe, melynek magyar oktatásügy a neve. — E melegágy egyesületünk, az alkotók pedig ma már érdemeikben megőszült mestereink. — Tiszteljük, becsüljük és szeretjük őket: tudásukat bámuljuk és példájukat szerény tehetségeink szerint kell, hogy kövessük. — Ezek jelölül véstük neveiket egyesületünk történetének egyik fényes lapjára, mit tennünk parancsolt nem csupán kollegiálítás, de a honfiúi kötelesség is. — *E nagyjaink közt kell, hogy helyet foglaljon Somlyay József is!* — ki nem állt ugyan ott egyesületünk bölcsőjénél, de ezt már zsenge gyermek korában szeretettel gyámolította.

Ki hát Somlyai József?

Jellemezzem őt mint tanítót, embert vagy író? Nem! A sok ezer magyar tanító szíve nyitott könyv, hova becsületes munkájával írta be nevét, írta be jellemét. — S hogy több mint 25 éven keresztül mit tett egyesületünk s ezzel kapcsolatban a hazai tanügy javára, ennek megvilágítására azt hiszem elég, ha egyesületünk választmányának nagy lelkesedéssel hozott egyhagu határozatára hivatkozom, mely szerint Somlyai József érdeminél fogva kiválóan méltó arra, hogy a t. közgyűlés őt egyesületünk tiszteletbeli tagjává megválaszolja.

Kérem a választmány ezen indítványának elfogadását.

A közgyűlés lelkesedéssel tette magáévá a választmány indítványát s elnök méltatva Somlyay érdemeit, kit a haza minden tanítója ismer mint a munka emberét — s az egylet legújabb tiszteletbeli tagjául megválasztottnak jelentesse ki.

Még Hajós M. tett indítványt, hogy küldjön ki az egyesület 3 tagú bizottságot, mely tegyen javaslatot a készülő nyugdíjtervezetre nézve. Ezt Schaffer S. módosításával fogadták el akként, hogy kéressék fel a Budapesti Tanítótestület, a Népnevelők budapesti egyesülete és a Ma. Ta. Ka. miszerint együttes tanácskozás céljából küldjenek ki szintén 3—3 tagot.

A Pozsonyvármegyei ált. tanítótestület október 20-án tartotta meg Pozsonyban, az állami tanítónőképezde tornatermében XXIII. közgyűlését. Alszeghy János elnök, megnyitó-beszédjében a millennium ünnepségeire visszatekintve, kidomborítja azon fontos mozzanatot, hogy a világ minden részéből látogatásunkra jött idegenek a magyar nemzet fényes sikerrel bebizonyított történeti hivatását, anyagi és szellemi téren való dicsőséges előhaladását általános elismerésre, szinte hízegő dicséretekre méltatták. Fejtegeti, hogy a nemzetünk által felmutatott, világra szóló eredmény létrehozásában, mily tetemes része van a tanítósnak; idézi Wlassics miniszternek a tanügyi kongresszus megnyitó ülésén tett kijelentését, mely szerint a nemzeti lét ezeréves fennállását dicsőítő ünnepi szónokok és velük az egész magyar haza, azon munka előtt hajtják meg zászlójukat, melyet a magyar tanítói kar végzett és végez

önfeláldozással, igaz hazaszeretettel. A nyilvános elismerés, a sikeres tevékenység méltatása alkalmas arra, hogy a további lankadatlan munkára buzdítással, egyuttal azonban a még mindig gyógyítatlan, sok sajjó sebre enyhítő balzsamul szolgáljon. Már pedig kesergő panaszra igen sok okunk, súlyos bajaink s nehéz megpróbáltatásaink között vigasztalásra vajmi nagy szükségünk van. Élénk színekkel ecseteli a tanítóságra nehezedő bajokat, melyek mintegy lehetetlenné teszik a nagy jelentőségű hivatás betöltését, s közvetve a nemzeti közművelődés kívánatos fejlődését is akadályozzák, a magyar kultúra óhajtott teljes diadalának is útját állják. Sorra veszi a törvényben még ott pironkodó minimumot; a tanítói oklevél értéktelenségét ált. minősítés szempontjából; a vasuti utazási kedvezmény ügyét stb. A rangban és fizetésben való emelkedésre nézve összehasonlításokat teszen más életpályákkal. A szemináriumból alig kikerült fiatal káplán — úgymond — reális alapon szöhet terveket piros övről, sőt püspöksüvegről; azt a kis hadnagyot, az az egy csillagoeska már reáemelte a tábornokságig vezető létra egyik fokára; avagy, hogy a tanítóságtól annyira megkövetelt szerénységhez illően kissé alantabb keresse az összehasonlítást, az alig egy-két osztályt végzett napidijásból idővel irnok, telekkönyvvezető, irodaigazgató létszen; ám a tanítók óriási többségére nézve az előléptetés — hívságos remény, a messze-hangzó „jövő zenéjének” andalító zsongása. Áttér aztán a felügyelet és ellenőrzés gyarlóságaira. A mit az a szegény tanító szakintézetben, szakferfiak vezetése alatt évekig tanult, a mit később a gyakorlat terén figyelmes vizsgálódással, időbe és pénzbe került önképzéssel, annyi fáradság és tépelődés révén szerzett tapasztalatokkal bővített és gyarapított, a pedagógiai képzettséget, a módszeres ügyességet, a szakbeli jártasságot a nélkül, hogy ezek elsajátítására valaha időt vagy fáradságot áldoztak volna — égből hullott malaszt gyanánt a tanítóénál sokkal nagyobb mértékben akarják birni azok, a kik iskolaszéki minőségükben a tanítók urai, birái és parancsolói. Jól tudja, — jegyzi meg a szónok — minő szép ideális cél lebegett halhatatlan Eötvösünk előtt, midőn az iskolaszéki intézményt létesítette; tudomása van azon csitító magyarázatokról is, melyek szerint az iskolaszék tulajdonképpen az iskola külső, anyagi ügyeinek vezetésére és felügyeletére van rendelve; ámde a való tényleg az, hogy a tanítók működésének megbíralása, a sorsuk feletti intézkedése avatlatlan egyéneknek s azok szeszélyeinek van kiszolgáltatva. S ezt a helyzetet még rosszabbá teszi ama beteges állapot, mely már magának a tanítóságnak testen is hova-tovább akut jelleget kezd ölteni. Hiába! A sors rostája a tiszta búzaszemek közé konkolymagot is hullajtott; a hivatottak közé hivatlanok is kerültek; az ideális célokért hevülő, szerényen és önzetlenül fáradozó férfiak rovására u. n. stréberek tola-kodnak előre, kik a célhoz jutás eszközeiben éppen nem válogatósak; sények mutatják, hogy a kik a hivatás követelte arravalóság hiányait csúszó-mászó megalázkodással ütik helyre, könnyű szerrel boldogulnak s vigan élik világukat; ellenben a legnemesebb érdekek szolgálatában nyílt sisakkal küzdő férfias jellemnek, a szerény, de odaadó és sikeres tevékenységgel párosult szakképzettségnek elkeserítő méltánytalanság és mellőztetés jut szomorú osztályrészül. Ezen és egyéb bajokat és hiányo-

kat takargatni — céljatévesztett, sőt ártalmas eljárás volna. A mennyiben a helyzet javítására a tanítók maguk is közreműködhetnek, közös akarattal, a testületi együvértartozás hatékonyabb erejével kell a káros tünetek tovaterjedésének elejét venni; általában pedig leplezgetés nélkül reá kell mutatni a bajokra, csakis is így remélhetünk előbb-utóbb orvoslást. Mig ez be nem következik, ama hazafias feladat teljesítése elé, melyet a miniszter a tanítóegyesületekhez intézett rendeletében kifejt, mindig nagy nehézségek gördülnek.

Végül a pozsony megyei áll. tanítótestület negyedszázados multjának sikereit feltüntetve, azon meggyőződésben, hogy a hazafias szellem és testvéri érzés kötelekei által tömörítve, lankadatlan buzgalommal és hivatás szeretetét aczélozta tetterővel a jövőben még nagyobb eredmények érhetőek el, a testület 25. évi működését befejező XXIII. közgyűlést megnyitottak nyilváníti.

A tárgysorozat megkezdése előtt ünnepies határozatban fejezte ki a testület hazafias örömét és hódolattal teljes hálaérzetét a szept. 25-én kelt királyi kézirat alkalmából s utána az állami tanítónőképzede növendékei: *Menich Antal* zenetanár harmonium-kisérete mellett elénekelték azou „Királyi himnusz”, melynek szövegét *Ardényi Dezső* elhunyt lapszerkesztő, dallamát pedig *Róth József* kir. tanácsos és nyug. tanfelügyelő (mindkettő testületünk tiszteletbeli tagja) szerzezte. — Ez után *Plachy Bertalan* kir. tanácsos tanfelügyelő üdvözölte nagy tetszéssel fogadott, hosszabb és remek beszédben a közgyűlésre egybegyűlt tanítósgot. Majd a testületi elnök terjesztette elő részletes jelentését s annak kapcsán egyuttal ismertette a testület 25 éves működését; rendkívül szives óváczióban részesítette a közgyűlés — az elnök jelentésében aposztrofált azon jelenlevő tagokat, kik az alapítás évétől kezdve, mind máig tagjai a testületnek. Következtek a főpénztárosnak és a segélyalap kezelőjének számadásai, továbbá a kiválóan sikerült s jegyzőkönyvi elismerést aratott értekezések, még pedig *Hetényi Bódog-é*. „Az iskola a nemzet-állam szolgálatában”, *Winkler Sándor-é*: „Az alapvető oktatás gyakorlatisága”; *Cseppén Rezső* a Slojgd-tárgyakon előforduló műveleteket mutatta be, nagy érdeklődést keltve az ügyes kézimunkákkal és szakszerű magyarázatával. A sok határozat közül kiemeljük, hogy a testület 1898. januártól kezdve *belep az Orsz. Bizottságba* minden tagja után 20—20 filérrel. *Papp Sándort*, ki mint a testület I. alelnöke, a segélyalap kezelője és a pozsonyi járáskör elnöke sok érdemet szerzett s ki Veszprémmegye kir. megbízott tanfelügyelőjévé neveztetett ki időközben, tiszteletbeli tagnak választották meg. Első alelnök *Ivánfi Béla* a segélyalap kezelője pedig *Wollmann Elma* lett közfelkiáltással. A d. e. 9 órakor kezdődött érdekes közgyűlést, d. u. 1 órakor fejezte be az elnök, további munkásságra buzdító szavakkal s lelkes éljenzés mellett.

Referens.

A csongrádvármegyei tanító-egyesületnek Csongrádon tartott ülésén, a megyei „Eötvös-alap” is megtartotta évi közgyűlését Vass Mátyás elnöklete alatt. Az 5 éves egyesület működése a segélyezés terén páratlanul áll, mert minden hozzáfordultat segélyezett, nem utasított el egyetlen egyet sem. Mint a titkári jelentés kimutatta, ez évben 25 frtos tanítási segélyben részesült: *Géczy Károly* szeged-tanyai tanító, *Gönczy Lajos* szeged-szilléri ig. tanító, *B. Jójárt József* algyő-majori tanító és *Skultéty Mihály* szegedi óvó. A 25 frtos özvegyi segélyben özv. *Burghardt Lajosné* részesült. Hát még az a szép segélyezés, melyet a nemesen gondolkodó és jószívű vendéglősök nyújtottak vidéki „Eötvös-alap” tag *Szegeden* tanuló gyermekének. *Juranovits Ferencz*, *Ábrahám József* szegedi tanyai tanító gyermekének, *Horváth testvérek* *B. Jójárt József* algyő-majori tanító gyermekének és *Gruber Gusztáv* ugyancsak *B. Jójárt József* tanító gyermekének nyújtottak teljes ellátást, illetve ebédet. A nemes szívű vendéglősöknek a nyújtott segélyezésükért jegyzőkönyvileg fejezte ki az egyesület köszönetüket, valamint ezt a miniszteriumnak is tudomására hozta. Adakoztak ez alap gyarapítására *Vass, Tergina*, *Kerékgyártó tanügyi írók* 160 frtot, a *Szeged csongrádi takarékpénztár* 25 frtot, *Ujhelyi Nándor*. A nemes adományozók tetteikben nyerjék meg a köszönetet.

Külföldi tanügy.

Ausztria. (*Social-antisemitizmus és concordatum. — Részlet egy beszédből.*) Kétségtelen, hogy a mostani bonyodalmas osztrák tanügyi viszonyok, melyekben a közös iskolák annyi támadásnak vannak kitéve, egyrészt a szociális mozgalmakban, másrészt Ausztria legnagyobb részére kiterjedő antisemitizmusban lelik leghatalmasabb támaszukat. A concordatum iskoláinak visszaillesztése, bár nem új törekvés Ausztriában, mégis, hogy ezt törvényhozási úton is megkísértsék, csak az erős antisemita áramlatnak tudható be. Elvégre *Ebenhoch, Dipauli, Karlon* és társaik csak eszközei az osztrák klerusnak, hogy a felekezeti iskolákat ismét régi fényökben visszaállíthassák, miként azok az 1855-iki concordatum után virágoztak. Az egészségtelen parlamenti viszonyok még sulyosbitják a bajt s ma még egyáltalában nem tudható, hogy mit hoz a jövő. Egy magas állású, liberális tanügyi kapacitás a minap következőképen jellemezte az állapotokat: Uraim! ma még nem tudhatjuk, hogy gyermekeinket nem-e leszünk kénytelenek akár már holnap is a felekezeti iskolákba küldeni. A veszély tehát eminens.

Mi természetesebb, hogy az osztrák tanítótság minden lépten-nyomon halatja hatalmas szavát a törekvésekkel szemben. A legutolsó szövetségi gyűlésen *Holzabeck* János tanító leplezte le az *Ebenhoch*-féle javaslatot. Ezen érvekben gazdag beszéd egyik érdekes részlete így hangzik: Tudják-e uraim, minek tartanak bennünket? *Panholzer* plébános a tavalyi salzburgi katkolikus tanítógyűlésen nagy tetszés között azt mondta, hogy szabadkőművesek vagyunk, a társadalmat fölforgató szociáldemokraták, oly férfiak, kik telve gyűlölettel a kereszténység iránt, üldözzük az egyházat, megrontjuk és megméltelyezzük az ifjúságot. És lássák uraim, mégis ezekre a borzasztó emberekre akarják most bízni e szegény gyermekek vallás oktatását, hogy levegyék a falusi plébánosok vállairól a vallás oktatás ferasztó munkáját, hogy könnyítsenek roppant terhes hivatalukon“.

VEGYESEK.

A Népnevelők budapesti egyesülete f. hó 30-án szombaton d. u. 5 órakor a Va. Ta. Ka. helyiségében ülést tart, melynek tárgya: *Móra István* tagtárs felolvasása Samu Józsefről. — A tagokat tisztelettel meghívja az elnökség.

A „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“ f. é. november hó 2-án délelőtt 10 órakor a VI. ker. érsek-utczai közs. elemi leányiskolai irodájában igazgató-tanácsülést tart, melyre a tagtársakat meghívják: *Lakits Vendel*, elnök *Hajós Mihály*, titkár.

A Magyar Tanítók Kaszinójának tanügyi bizottsága október 30-án, szombaton, este 6 és 1/2 órakor ülést tart. Az ülés tárgyai lesznek: 1.) Jelentés a szabad-liceumi előadásokról 2.) A névmagyarosítás. Előadó: *Gáti György*. Tétélek: 1.) A magyar név megkedveltetése, mint az iskola nemzeti hivatása. 2.) Iskolai eljárási módok megállapítása, a szülei ház érdeklődésének felkeltése 3.) Felhívás a főváros tanfőfiaihoz, a név magyarosítása ügyében a magyar név fölvétele és a név magyarosítás pártolása ügyében. A ülésre a kaszinó minden tagja hivatalos. — Ülés után társas vacsora. —

Érdekes kis visszaemlékeztetést közöl velünk lapunk egy barátja, mely a napirenden levő Rökk Szilárd alapítvány által nyer aktualitást. A »Népnevelők Lapja« 1891. évi november 7-iki számban *Hajós Mihály* jegyző számol be azon ünnepi ülésről, melyen a tanítótság *Ballagi Mór* és *Rökk Szilárd* emlékezetének hódolt. Így szól: »Mellékesen emlitem meg, hogy tanítók is voltak jelen! Még pedig szép számban; 1000 tagot számláló testületet képviselte 30 ember. stb. Aztán zárójel alatt így folytatja: »Bezzeg, ha majd a főváros a Rökk-alapítványra pályázatot hirtet, alig ha 30 lesz a kérvényezőők száma, s majdnem biztosra vesszük, hogy a f. tanítói kar minden tagja igényt fog tartani a nemes alapítvány segély összegére.« stb. Megható látni, hogy mily hamar valósulna meg ment ez a kis profécia. A kik soha feljelle sem néznek testületi közügynek, sőt azok vezetőit feltűnési viselkedéssel s egyéb ildomtalanossággal vádolják úton-útfélen, most sem azt tudakolják, vajjon kik érdemének köszönjék az alapítvány létezését, létrejöttét, megmentését és rendezését. hanem igenis azt; mikor osztják? mennyi

esik? meddig húzzuk? Hajh, mert ilyen esetben csakugyan nagyon sokan vannak az érdemes, érdemesebb és legérdemesebb tanfériak az 1000 főnyi testületben, s nem leszünk meglepetve, ha éppen azok nem kapják, kiké a legnagyobb érdem.

Főpolgármester választás. 25-én ment végbe a budapesti főpolgármester választás, melyen *Márkus József* polgármestert választotta meg a törvényhatósági bizottság a király által kijelölt három közül. Valóban érdemes embert választottak benne e fontos állásra, kinek a tanítás munkásai is sok hálával tartoznak már eddig is. Isten éltesse sokáig!

Prof. J. H. Schwicker *Geographie*-ját (Magyarország földrajza) a hazai összes népiskolai használatból kiltotta a vallás és közoktatásügyi miniszter. Schwicker eredetileg a tanítói pályára készült s mint ilyen működött Torontálban. Szorgalmas önképzéssel később tanári oklevelet szerzett s ma már országgyűlési képviselő és mint ilyen, tagja a képviselőház közoktatásügyi bizottságának.

A főváros új iskolát épített a Lipótváros kültekén a Sziget utca sarkán, mely a tervek szerint a legszebb és legnagyobb fővárosi iskolák közé fog tartozni. A tervet *Kabdebó Gyula* fővárosi mérnök készítette s a 28 tanteremű iskola 210.000 forintba kerül.

Belga ipariskola magyar mintára *Stevens János* belga iparügyi vezérfelügyelő kormányja megbízásából a magyar iparügyeket tanulmányozza. Magyarország összes jelentékenyebb ipariskoláját meglátogatta s a békési kőszáraz iskola annyira megtetszett neki, hogy — mint a kereskedelmi miniszteriummal közölte — kormányának ajánlani fogja egy ilyen iskola felállítását Belgiumban.

Téglaipar szakiskola. A Magyar téglaiipar és építők közlönyének utolsó száma téglaiipari szakiskola felállításának tervével foglalkozik, mivel a megszáporodott gyáraknak szükségük van szakképzett magyar tégla mesterekre és téglaöntőkre. Az iskolák a tégla gyárak mellett lennének, hogy gyakorlati kiképzést is nyerhessen a tanuló.

Alapítvány a vakoknak. Néhai *Horváth Pál* negyvennyolcas honvédezredes özvegye 10000 forintos alapítványt adott a vakok országos intézetének, hogy annak kamataiból a kilépő növendékeket tovább foglalkoztassák és segítsék.

Magyar nyelv a szerb iskolákban. *Torontálmegye* tanfelügyelője panaszt tett a szerb konzisztóriumnál mert a magyar nyelvet a szerb iskolákban nem tanítják lelkiismeretesen. A *Popovics Nikanor* püspök elnöklése alatt tartott ülésen elhatározták, hogy a tanítókat felszólítják, hogy a magyar nyelvet buzgón tanítsák s alapos tanítási tervet dolgozzanak ki ezen tárgy tanításához.

Tanulók a segesvári honvédelemnél. Az erzsébetvárosi állami gimnázium növendékei *Vikol János* dr. igazgató és 5 tanáruk vezetésével kirándultak a fehéregyházi mezőn levő honvédelemnél, hol az igazgató szép beszédben buzdította az ifjúságot hazaszeretetre. Azután *Petőfi* szobrához mentek, ott meg *Kiss Pál* tanár beszélt *Petőfi*ről. A tanulók közt románok és szászok is voltak.

A tanítóképző tanárjelöltek részére *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszter azon rendeletet adta ki, hogy a jelen iskolai évtől kezdve, a polgári-iskolai képzítés megszerzése után kötelesek az egyetemen az előadásokat hallgatni.

Kézimunka kiállítások. A szentkirályi utcai és a budai állami nőipariskolákban kézimunka kiállítást rendeztek, melyekben a növendékek legkülönbözőbb munkái a ruhafoltozástól a tüvel való legszebb festésig látható. Mindkét kiállítást igen sok érdeklődő látogatja.

Kukorica szüreti szünet. A magyar-nemzeti állami elemi iskolák gondnoksága igen emberségesen gondoskodik a tanítók és az iskolás gyermekek részére szünetről. A *kukorica törés* fontos alkalmára két heti szünetet engedélyezett, hogy a kukoricafosztás hazafias ünnepélyéből a tudomány munkásai is kivessék részüket. A vármegye közigazgatási bizottsága azonban rosszalását fejezte ki a bőkezű szünet osztóknak.

TARTALOM.

Röck Szilárd. — Olvadunk. — Az ábrázolás. — Tárca. — Egyesületek, testületek. — Külföldi tanügy. — Vegyesek.
